

ارزیابی تهدیدها و فرصت های عوامل راهبردی توسعه پایدار توریسم (نمونه موردی: شهرستان دورود)

یوسف قنبری^۱، علی آقا امرایی^۲، محسن شایان^۳

چکیده

سیاست توسعه پایدار توریسم، امروزه یک رویکرد عمومی است که از طرف دولت ها مورد توجه قرار گرفته است تا توریسم از لحاظ بوم شناسی در طولانی مدت قابل قبول و از لحاظ مالی خود و از نظر دیدگاه های اجتماعی برای جوامع محلی مفید باشد. در این پژوهش سعی بر این است وضعیت توسعه توریسم در شهرستان دورود بررسی شود. همچنین راهکارهایی برای توسعه توریسم در این شهرستان، ارائه شود تا ضمن افزایش منفعت و سود اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی توسعه توریسم، بتوان تاثیرات منفی حاصل از آن را به حداقل کاهش داد. هدف کلی این پژوهش شناخت وضعیت برنامه ریزی توسعه پایدار توریسم در شهرستان دورود است. این پژوهش با توجه به نوع هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش آن، از نوع تحقیقات توصیفی - تحلیلی - میدانی و همبستگی است.

جامعه آماری در این پژوهش شامل گردشگران وارده به شهرستان دورود در تابستان ۱۳۹۱ است. در این پژوهش انتخاب نمونه در جامعه آماری گردشگران، از روش نمونه های در دسترس یا نمونه های اتفاقی استفاده شده است. همچنین برای محاسبه حجم نمونه جامعه از روش کوکران استفاده گردیده است و با توجه به این محاسبه تعداد ۳۸۴ نمونه تعیین شده است. روش گردآوری داده ها و اطلاعات در این پژوهش، روش کتابخانه ای و روش میدانی (پرسشنامه) است و جهت تجزیه و تحلیل داده ها از مدل SWOT بهره گرفته شده است. نتایج این پژوهش نشان می دهد توسعه توریسم در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهرستان دورود موثر بوده است. همچنین ضعف امکانات زیربنایی و خدمات گردشگری، ضعف تبلیغات، نگاه صرفاً زیست محیطی به جاذبه ها در توسعه نیافتگی گردشگری موثر بوده است.

واژگان کلیدی: توریسم، توسعه پایدار، توریسم پایدار، شهرستان دورود.

۱. استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه اصفهان

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه اصفهان aliamraie@gmail.com

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه اصفهان

سیر و سیاحت به ویژه به منظور گذران اوقات فراغت، یکی از نیازهای اصلی بشر تلقی شده به گونه‌ای که این پدیده با تخصیص یک دهم جمعیت جهان، بزرگترین جابجایی صلح آمیز تاریخ بشر محسوب می‌شود. پیشرفت فناوری حمل و نقل و ارتباطات، توسعه تولیدات صنعتی و افزایش درآمد، جهانی شدن و ابعاد مترتب بر آن، افزایش اوقات فراغت، بهبود خدمات بازنشستگی، ارتقاء سلامت جوامع و دیگر عوامل، تغییرات چشم‌گیری را در کشورهای صنعتی و بخصوص در شهرها ایجاد نموده و توانسته است جهانگردی (صنعت بدون دود) را در هزاره سوم میلادی به عنوان یکی از مهمترین نیروهای محرک توسعه اقتصادی و یکی از سه صنعت درآمد زای مهم جهان در کنار صنعت نفت و خودروسازی مطرح نماید (محللاتی، ۱۳۸۰: ۶۷). در بسیاری از کشورها امروزه گردشگری، نیروی اصلی پیشبرد و رشد اقتصادی کشور محسوب شده و با فراهم آوردن فرصتی راهبردی، به اقتصاد محلی تنوع بخشیده موجب اشتغالزایی شده، ایجاد درآمد می‌کند و باعث افزایش روزشمار منابع وارد شونده به محیط می‌گردد. از این رو توسعه گردشگری اولین گزینه در امر توسعه هر منطقه است. امروزه گردشگری به قدری در توسعه اقتصادی- اجتماعی کشورها اهمیت یافته است که اقتصاد دانان آن را صادرات نامرئی نام نهاده‌اند و از آن به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند (امین بیدختی و همکاران، ۱۳۸۹: ۶۸-۴۹). ایران کشوری با جاذبه‌های فراوان می‌باشد. غنای جاذبه‌ها در ایران موجب شده است که آن را جهانی در یک مرز بنامند. جاذبه‌های ایران آنقدر متنوع است که تقریباً برای هر سلیقه‌ای انگیزه کافی برای سفر بدین کشور را به وجود می‌آورد (نصیری زاده و توتونچی، ۱۳۸۲: ۲۱۴). رشد و توسعه تکنولوژی در دهه‌های اخیر، بسیار شتابان شده است. زندگی ماشینی تأثیر بسیار شگفتی بر تمام جوانب زندگی بشر گذاشته است. در سطح جهانی با استفاده از تکنولوژی در تمام زمینه‌ها، بشر به سرعت در حال جهش به سمت جلو می‌باشد. در دنیای امروز، به علت وجود کار و فعالیت بیش از حد، نیاز به سفر و تفریح نیز افزایش یافته است. بنابراین، توجه به گردشگری، یکی از مهمترین مواردی است که می‌

باید مورد توجه قرار گرفته و با برنامه ریزی های اصولی و با تأثیر از فناوری اطلاعات و ارتباطات به گسترش آن اقدام نمود تا بشر از اوقات فراغت خود بهتر استفاده کند. در این پژوهش، برنامه ریزی توسعه پایدار توریسم بررسی خواهد شد. بدین منظور، با استفاده از علم جغرافیا که علمی بین رشته ای است به بررسی دو پدیده جاذبه ها و جذب گردشگر خواهیم پرداخت که برای نیل به این هدف، آشنایی با مفاهیم پایه، ضروری است. هدف این تحقیق بررسی توانمندیهای منطقه برای برنامه ریزی توسعه پایدار توریسم در شهرستان دورود است.

پیشینه تحقیق

تحقیقات انجام شده در حیطه گردشگری در کشورهای خارجی

- سینکلر^۱ (۲۰۰۳) در مطالعه‌ای با عنوان توسعه توریسم پایدار در گویان که روی چالش‌های توسعه توریسم با استفاده از مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای انجام داد، به این نتیجه رسید که کشورهای منطقه گویان در طی دهه‌های طولانی مستعمره کشورهای اروپایی بودند و در چند سال گذشته به دنبال راه‌هایی برای رهایی از اقتصاد وابسته هستند. بنابراین این کشورها با توجه به استعدادهایی که در زمینه گردشگری دارند، می‌توانند از این منابع برای توسعه درون‌زا استفاده کنند و همچنین در این مقاله به مشارکت و تعاون کشورهای این منطقه جهت رسیدن به توسعه پایدار توریسم تأکید شده است.

- شارپلی و وسب^۲ (۲۰۰۶)، تحقیقی که در شمال شرق انگلیس در مورد مشکلات متنوع سازی فعالیت‌های کشاورزی انجام دادند که در این مطالعه از تکمیل پرسشنامه و مطالعات میدانی با حجم نمونه ۱۵۰ نفر بهره برده‌اند و نهایتاً به این نتیجه رسیده‌اند که عده‌ای مخالف متنوع سازی در زمینه امور کشاورزی می‌باشند و این به خاطر امتیازاتی بود که در ادامه فعالیت‌های مزرعه و مزرعه‌داری وجود داشت و در نهایت پیشنهاد

1-Sinclair

2-Sharplesa& vassb

می‌کنند که توسعه‌ی مشاغل گردشگری کشاورزی باید به شکل کاربردی باشد و نقش آژانس‌های عمومی را در حمایت از گردشگری کشاورزی مهم می‌دانند.

- آدام بلیک^۱ و دیگران (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای با عنوان گردشگری و کاهش فقر با استفاده از روش CGE که یک روش پیش‌بینی به وسیله شبیه‌سازی عددی در علوم اقتصادی می‌باشد، به بررسی اثرات اقتصادی گردشگری در کشور برزیل پرداخته‌اند و در پایان به این نتیجه رسیده‌اند که اثرات اقتصادی گردشگری بر همه گروه‌های درآمدی مثبت بوده است. البته بر برخی گروه‌ها بیشتر و بر برخی گروه‌ها کمتر بوده و گردشگری می‌تواند سهم زیادی در توزیع مجدد درآمدها داشته باشد.

تحقیقات انجام شده در حیطه گردشگری در ایران

- علیزاده (۱۳۸۲): در مقاله خود تاکید می‌کند که توسعه توریسم در این بخش، مشکلات زیست محیطی را به وجود آورده است. از جمله تأثیرات منفی توریسم در این بخش می‌توان به آلودگی آب، خاک، هوا، نابودی گیاهان و جانوران اشاره کرد.

- ناصر پور (۱۳۸۲): در پایان نامه خود به بررسی موانع توسعه صنعت گردشگری در استان لرستان و ارائه راهکارهایی مناسب در این زمینه پرداخته است. وی به این نتیجه رسیده که بین تعدد مراکز تصمیم‌گیری و توسعه نیافتگی صنعت گردشگری لرستان و همچنین بین ضعف امکانات زیربنایی و خدمات گردشگری و نیز ضعف بازاریابی و فقدان فرهنگ پذیرش گردشگر با توسعه نیافتگی صنعت گردشگری استان لرستان رابطه مستقیمی وجود دارد.

- بیرانوند (۱۳۸۷): در پایان نامه خود به تحلیل فضایی جاذبه‌های اکوتوریستی شهرستان خرم‌آباد پرداخته است و به این نتیجه رسیده که ضعف امکانات زیربنایی، خدمات گردشگری، ضعف آموزش، ضعف مدیریت، تداخل وظایف سازمانها و تبلیغات در توسعه نیافتگی گردشگری شهرستان موثر بوده است.

مبانی نظری

توسعه و گسترش روز افزون شهرها و افزایش بی رویه جمعیت آن‌ها، موجب بروز مشکلات زیست محیطی متعددی شده است و شهروندان شهرهای بزرگ عصر حاضر را با مشکلات روحی و روانی مختلفی مواجه کرده است. از آنجا که در شرایط کنونی (در سطوح مختلف ناحیه ای، منطقه ای، ملی و بین‌المللی) تنوع بخشی به اقتصاد، بالا بردن شاخص‌های توسعه انسانی، کاهش مشکلات ناشی از صنعتی شدن و آلودگی بیش از حد استاندارد شهرها، اشتغال زایی، تعامل فرهنگ‌ها، حفظ محیط زیست و در نهایت توسعه پایدار از جمله دغدغه‌های اصلی پیش روی کشورهاست؛ لذا گردشگری به ویژه برای کشورهای در حال توسعه یک مزیت اقتصادی است تا از این طریق بتوانند فرایند توسعه ملی خود را تسریع بخشند (ضرابی و دیگران، ۱۳۸۵: ۴۶). گردشگری یکی از فعالیت‌های مهمی است که در دهه‌های اخیر از جایگاه ویژه‌ای در توسعه اقتصادی برخی کشورها برخوردار بوده است (میرکتولی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۳۸). صنعت گردشگری آنچنان در توسعه اقتصادی - اجتماعی کشورها موثر است که اقتصاددانان آن را صادرات نامرئی نامیده‌اند. توریسم از مهمترین فعالیتهای انسان معاصر است که همراه با به وجود آوردن تغییرات شگرف در سیمای زمین، اوضاع سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، منش و روش زندگی انسانها را دگرگون می‌سازد (محلانی ۱۳۸۰: ۱۳). سیاست توسعه پایدار توریسم، امروزه یک رویکرد عمومی است که از طریق دولت‌ها مورد توجه قرار گرفته است تا توریسم از لحاظ بوم‌شناسی در طولانی مدت قابل قبول و از لحاظ مالی خودکفا و از نظر دیدگاه‌های اجتماعی و اخلاقی برای جوامع محلی مفید و نویدبخش باشد. بنابراین، توریسم باید بخشی از محیط طبیعی، فرهنگی و انسانی باشد تا تعادل بین آن‌ها را حفظ کند (آلتینی و حوسین، ۲۰۰۵: ۲۷۴). این شیوه از توریسم بر مشارکت جامعه محلی در برنامه ریزی‌ها تأکید دارد و سعی دارد ساکنین را در منافع حاصل از توریسم مشارکت دهد. اصولاً سیاست‌های گردشگری باید به ارتقای استانداردهای زندگی مردم مناطق مورد بازدید و رفع نیازهای آنان کمک کند (کاظمی، ۱۳۸۵: ۴۰).

شهرستان دورود دارای جاذبه های فراوان توریستی از جمله جاذبه های طبیعی (مانند کوهستان اشترانکوه با آب و هوای معتدل، مناظر طبیعی زیبا و بی نظیر) و جاذبه های مصنوعی و تاریخی (مانند پارک جنگلی، قلعه ها و مقبره های متعدد، محوطه های باستانی) است. در حال حاضر تنها اندکی از این جاذبه ها مورد استفاده گردشگران قرار می گیرد و بسیاری از جاذبه های طبیعی و تاریخی به دلیل عدم سرمایه گذاری های کافی و نبود امکانات و خدمات و زیرساخت های گردشگری، نتوانسته اند در توسعه موثر واقع شوند. بنابراین توسعه توریسم پایدار می تواند توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی شهرستان را فراهم سازد. با وجود مزایای فراوانی که می توان برای توریسم قائل شد، اگر برنامه ریزی صحیحی در این زمینه انجام نشود، توسعه توریسم، تأثیرات منفی زیست محیطی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را به وجود خواهد آورد و در این صورت توریسم نه به عنوان فعالیتی پر سود و منفعت، بلکه به عنوان فعالیتی زیان آور و نامطلوب مطرح خواهد شد. بنابراین، در برنامه ریزی و توسعه توریسم باید توجه زیادی به جنبه پایداری توریسم مبذول گردد. پس برنامه ریزی برای توسعه پایدار توریسم در مناطق توریستی به خصوص در شهرستان دورود، به دلیل ارتقای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهرستان و همچنین کنترل آثار منفی آن (آثار منفی زیست محیطی، اقتصادی و فرهنگی) از نیازهای ضروری برای یک منطقه توریستی است. پژوهشگر سعی دارد در راستای برنامه ریزی توسعه پایدار این شهرستان، امکانات و کاستی های منطقه توریستی شناسایی و پیشنهاداتی برای بهتر شدن این مناطق برای جذب گردشگران باشد.

توسعه پایدار (Sustainable Development): آن نوع توسعه ای که نیاز نسل حاضر را، بدون وجه المصلحه قرار دادن توان نسلهای آینده در پاسخگویی به نیازهای خویش تأمین کند.

گردشگری (Tourism): عبارت است از فعالیتهای افرادی که برای استراحت، کار و دلایل دیگر به خارج از محیط سکونت معمول خویش سفر کرده، حداکثر برای یک

سال متوالی در آنجا اقامت می کنند و به دو صورت گردشگری داخلی (بومی) و گردشگری خارجی (بین المللی) تقسیم می شود (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۸۵: ۱۲).

گردشگری پایدار (Sustainable Tourism): نوعی گردشگری که در راستای مدیریت و منابع تجدید شونده اعم از انسانی و طبیعی باشد، به نحوی که هم نیازهای اقتصادی، اجتماعی و زیبا شناختی گردشگران تأمین شود و هم یکپارچگی فرهنگی، فرایندهای بوم شناختی ضروری، تنوع اکولوژیکی و سامانه های طبیعی حفظ گردد (رضوانی، ۱۳۸۷: ۲۰).

گردشگر: در فرهنگ و بستر، گردشگر به کسی اطلاق می شود که برای سرگرمی و تفریح یا به قصد امور فرهنگی، سفر می کند. در فرهنگهای لغت فارسی، این عبارات در وصف گردشگر آمده است: جهان گردنده، آنکه در اقطار عالم بسیار سفر کند. سیاح، کسی که در شهرها و کشورهای دیگر سیاحت کند و جهان نورد (کاظمی، ۱۳۸۵: ۲۱). گردشگر کسی است که برای مدت زمانی، دست کم یک شب و کمتر از یک سال به کشوری غیر از وطن یا محل سکونت معمولی خود مسافرت می کند و هدف او کار کردن و کسب درآمد نیست (گی، ۱۳۷۷: ۲۰۵). توریست فردی است که بیش از یک روز و کمتر از یک سال در محلی غیر از محل اصلی اقامت خود بماند (زاهدی، ۱۳۸۵: ۴) در سال ۱۹۳۳ در یکی از نخستین کتبی که در مورد جهانگردی انتشار یافت، جهانگرد به کسی اطلاق شده است که دو شرط در مورد او مصداق داشته باشد، اول آنکه از محل اقامت خود برای مدتی کمتر از یک سال دور بوده و دوم آنکه از محل جدید کسب درآمد نماید (منشی زاده، ۱۳۷۶: ۱۱). گردشگر، مسافری است که برای مدتی بیش از یک شب و کمتر از یک سال به منظور تفریح، تجارت، دیدار اقوام و آشنایان و مقاصد دیگر در مکانی دور از محیط معمولی خود اقامت می کند (زنگی آبادی و دیگران، ۱۳۸۶: ۱۳۲). گردشگران طیف بسیار وسیعی را شامل می شوند که با توجه به گروه سنی، جنسیت، شغل، تحصیلات، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، نحوه

نگرش و غیره، دارای انگیزه ها و نیازهای مختلف فراغتی و تفریحی هستند و به فضاها و فعالیت های متفاوت روی می آورند.

اکوتوریسم^۱: برای اکوتوریسم تعاریف متعددی ارائه شده است، که در اینجا به چند مورد آن اشاره می کنیم:

واژه اکوتوریسم برای اولین بار در سال ۱۹۸۳ هکتور لاسکورن^۲ در تشریح سفر به مناطق بکر طبیعی با هدف طبیعت گردی و با تأکید بر جنبه های آموزشی این گردش به کار رفت.

الف- اکوتوریسم اختصار واژه Ecological Tourism است و پدیده ای نسبتاً تازه در صنعت جهانگردی است، این شکل از جهانگردی، فعالیتهای فراغتی انسان را عمدتاً در طبیعت امکان پذیر می سازد و مبتنی بر مسافرت های هدفمند توأم با برداشت های فرهنگی، معنوی، دیدار و مطالعه از جاذبه های طبیعی و بهره گیری و لذت جویی از پدیده های متنوع آن است (رضوانی، ۱۳۸۰:۱۱۶).

ب- اکوتوریسم را نوعی گردشگری مسؤولانه و بوم شناسانه به قصد دیدار و برداشت فرهنگی از جاذبه های طبیعی می دانند که محور تأکیدش حفاظت از محیط زیست، زیست گاههای طبیعی و خزائن باستانی است (منصوری، ۱۳۷۶:۴).

ج- اتحادیه بین المللی محافظت از طبیعت (IUCN) اکوتوریسم را چنین تعریف کرده است، اکوتوریسم عبارت است از مسافرت مسؤولانه به نواحی بکر طبیعی به منظور لذت بردن از طبیعت به نحوی که اثرات منفی کمی بر طبیعت دارد و زمینه مشارکت اقتصادی - اجتماعی جمعیت بومی را فراهم می آورد (زاهدی، ۱۳۸۵:۹۰).

ح- اکوتوریسم عبارت است از مسافرت مسؤولانه و مبتنی بر توسعه پایدار به نواحی طبیعی به منظور بهره گیری معنوی و ارضای نیازهای روحی و روانی به گونه ای که با شناخت و کسب آگاهی و احترام به نظام ارزش های مردم محلی توأم باشد و به محافظت از نواحی طبیعی و ارتقاء رفاه جامعه میزبان کمک کند (زاهدی، ۱۳۸۲:۱۲).

1- Ecotourist

2- Hector Laskvrn

۵- اکوتوریسم نوعی گردشگری طبیعت محور است که کمترین آثار مخرب را بر محیط باقی می‌گذارد و هدفش حفظ زیست گاه‌ها و میراث فرهنگی جامعه میزبان است (گودوین، ۱۹۹۶: ۲۸۸).

انواع گردشگری

دسته‌بندی‌های متفاوتی از دیدگاه‌های مختلف برای توریسم وجود دارد. زاهدی در مقاله خود تحت عنوان «درک اکولوژی، پیش‌نیاز اکوتوریسم پایدار» در سال ۱۳۸۳ در کنفرانس بین‌المللی توریسم پایدار که در کشور اسپانیا برگزار گردید، توریسم را به دو دسته‌ی اصلی تقسیم کرده: ۱- توریسم معمولی ۲- توریسم بر مبنای طبیعت؛ **توریسم معمولی**^۱: توریسم معمولی، توریسمی با مقیاس بزرگ، فوق‌العاده می‌باشد که غالباً بر مبنای تورهای برنامه‌ریزی شده بود و در بازارهای عمده سراسر جهان متمرکز می‌شود.

توریسم بر مبنای طبیعت^۲: توریسم بر مبنای طبیعت اشکالی از توریسم است که برای جاذبه‌های خود ارتباطی را با محیط طبیعی حفظ می‌کند. ممکن است توریسم بر مبنای طبیعت به شش زیر گروه تقسیم‌بندی شود: توریسم ماجراجویانه، توریسم مصرفی، توریسم محصور، توریسم سلامتی و اکوتوریسم.

توریسم ماجراجویانه^۳: این نوع توریسم شامل عناصر خطر، مهارت، تلاش فیزیکی و همراه با محیط طبیعی بوده که مبارزه‌طلبی و هیجان را فراهم می‌کند. فعالیت‌های مربوطه شامل کلک‌سواری در تندآب، سقوط آزاد، پیاده‌روی در بیابان، قایق‌سواری در دریا، کوهنوردی، غارنوردی و سابقه‌ی جمعیت‌یابی می‌باشد.

توریسم محصور^۴: در این نوع توریسم برخی از عناصر محیط طبیعی تحت شرایط کنترل‌شده‌ای از قبیل باغ‌های جانوری، اکواریوم‌ها، مرغدانی‌ها و باغ‌های کشاورزی

1- Ordinary tourism
2- Nature oriented tourism
3- Adventure tourism
4- Captive tourism

ارائه می‌شوند. بحثی به همراه ادعاهایی وجود داشته که توریسم محصور به پارک‌های ملی با شرایط کاملاً مشابهی به مکان‌های طبیعی وجود دارد.

توریسم سلامتی^۱: این نوع توریسم مربوط به فعالیت‌های درمانی و بهداشتی بود و اغلب مورد تقاضای توریست‌هایی می‌باشد که به دنبال روش‌های درمانی بر مبنای طبیعت می‌باشند. فعالیت‌های مربوطه شامل گیاهان پزشکی، آب‌درمانی و گل‌ولای می‌باشند.

توریسم مصرفی^۲: عنصر مصرف در همه اشکال توریسم وجود دارد، اما توریسم مصرفی به فعالیت‌هایی برمی‌گردد که تأکید دارند بر تلاش برای پیدا کردن، کشتن و حذف یک موجود زنده از محیط که ناپایدار بوده و در سالهای اخیر کاهش یافته است.

اکوتوریسم^۳: واژه اکوتوریسم از دو واژه‌ی اکولوژی و توریسم گرفته شده و اکوتوریسم ظاهراً شکل پایداری از توریسم بر مبنای منبع طبیعی بوده که ابتدا بر تجربه و یادگیری در مورد طبیعت متمرکز شده و از نظر اخلاقی برای تأثیر کمتر و غیر مصرفی بودن و بومی‌مدار بودن کنترل می‌شود. معمولاً اکوتوریسم در مناطق طبیعی رخ داده و باید به حفظ این مناطق کمک کند (زاهدی، ۲۰۰۴: ۳-۲).

پیشینه تاریخی توریسم در ایران

توریسم پدیده‌ای است که از زمانهای بسیار دور، در بین انسانها وجود داشته و این پدیده کم‌کم رواج داشته تا امروز با توجه به تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به صورت کنونی رسیده است. ایران یکی از ده کانون مهم شکل‌گیری تمدن بشری در جهان بوده است و نخستین آثار مدنیت که در این سرزمین کشف شده، به هزاره‌ی پنجم پیش از میلاد مسیح تعلق دارد (محلانی، ۱۳۸۰: ۲۷۰). چنانکه ورود آریایی‌ها در هزاره‌ی دوم پیش از میلاد به این کشور و حکومت عیلامی‌ها، مادها، هخامنشیان، ساسانیان و ...

1- Health tourism
2- Consumptive tourism
3- Ecotourism

حکایت از ایجاد تمدن پربار و دیرینه در این سرزمین دارد. در عین حال این کشور در طی دوره‌های مختلف مورد توجه بسیاری از افراد بوده که به منظورهای خاصی از تجارت و داد و ستد، تفریحی، فرهنگی و ... به آن مسافرت می‌کرده‌اند و همین طور وجود رسوم مختلف در این کشور از جمله پناه بردن به طبیعت در ایام مختلف سال به صورت دسته‌جمعی و گروهی، نشان از وجود روحیه‌ی گردش و تفریح را در بین مردم این سرزمین داشته است (مهدوی، ۱۳۸۳: ۳۱-۳۰).

روش تحقیق و مراحل آن

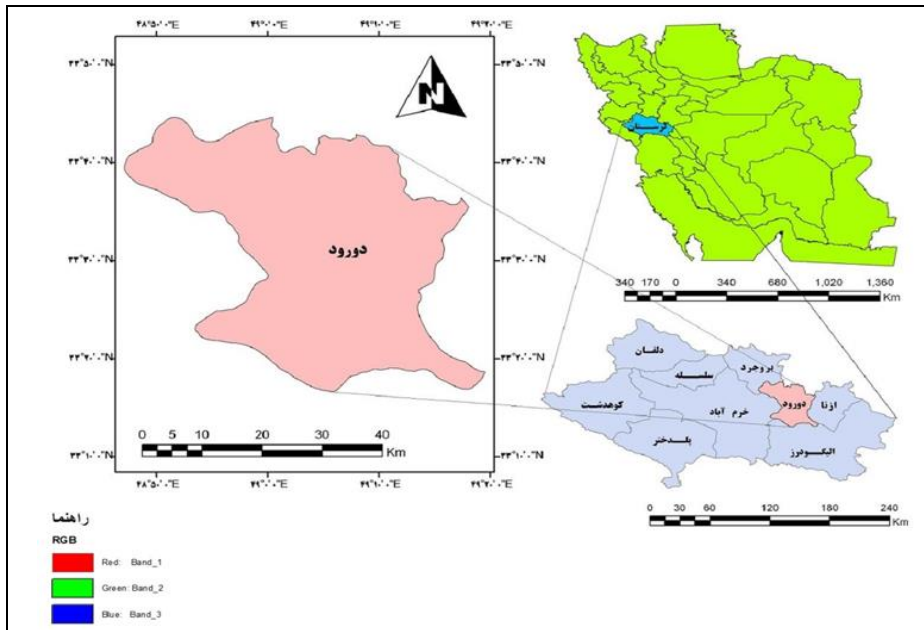
روش تحقیق در این پژوهش از نوع تحلیلی، توصیفی و پیمایشی می‌باشد. ابزار گردآوری در این تحقیق به صورت کتابخانه‌ای، میدانی و استفاده از منابع سازمانهای مربوطه می‌باشد. جامعه آماری پژوهش مورد نظر، کلیه افرادی هستند که جهت گذراندن وقت خود به اماکن و مناطق تاریخی، طبیعی و مذهبی، شهرستان دورود سفر کرده‌اند. جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق تمامی گردشگرانی هستند که در سال ۱۳۹۱ به این منطقه سفر کرده‌اند و با توجه به تعداد و وضعیت پراکندگی جغرافیایی آنها نمونه‌هایی انتخاب شد که به آنها اشاره می‌شود. این شهرستان بر اساس آمار سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در سال ۱۳۹۱ بیش از شش صد هزار نفر جهت دیدن از مناطق گردشگری به آن سفر کرده‌اند که از این تعداد بیش از ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه انتخاب و همه از طریق پرسشنامه جهت اطلاع از وضعیت آن منطقه مورد پرسش قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزارهای Spss و Excel و برای ترسیم نقشه‌ها از نرم افزارهای GIS مانند ArcView و ArcGis و همچنین از مدل SWot برای این پژوهش استفاده شده است.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = 384 \quad n = \frac{\frac{(1/96)^2 (0.5 \times 0.5)}{(0.05)^2}}{1 + \frac{1}{60000} \left(\frac{(1/96)^2 (0.5 \times 0.5)}{(0.05)^2} - 1 \right)} = 384 \quad (1)$$

$t = 1/96$ $p = 0.5$ $q = 0.5$ $d = 0.05$ $N = 60000$

معرفی منطقه

شهر دورود به عنوان مرکز شهرستان درود در منتهی الیه دشت سیلاخور و ارتفاعات زاگرس (سلسله جبال اشترانکوه) قرار گرفته و در نیمه شرقی استان لرستان و در جوار محور ارتباطی خرم آباد-الیگودرز-اصفهان قرار دارد. این شهر در ۴۹ درجه و ۴ دقیقه طول شرقی و ۳۳ درجه و ۲۸ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. از نظر موقعیت جغرافیایی، شهرستان درود تقریباً در مرکز شهرستان درود واقع شده است. این شهر از طریق محور چالان چولان با شهرهای بروجرد و خرم آباد، از طریق محور شرقی با ازنا و الیگودرز در ارتباط است. همچنین راه آهن ۲۰۸ کیلومتری استان لرستان از این شهر عبور می کند و سپس به استان خوزستان منتهی می شود. شهر درود به لحاظ بعد مسافت از شهر خرم آباد یعنی مرکز استان ۸۰ کیلومتر، بروجرد ۵۰ کیلومتر، الیگودرز ۶۵ کیلومتر، از اصفهان ۲۹۳ کیلومتر و از تهران ۴۴۰ کیلومتر فاصله دارد. (سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان لرستان، ۱۳۸۸)

شکل ۱: نقشه موقعیت سیاسی شهرستان دورود (یافته های تحقیق)

تحلیل چالشها و فرصت های توسعه گردشگری شهرستان دورود با استفاده از مدل swot

تکنیک یا ماتریس SWOT که گاهی TOWS نیز نامیده می شود، ابزاری برای شناخت تهدیدها و فرصت های موجود در محیط خارجی یک سیستم و بازشناسی ضعف ها و قوت های داخلی آن به منظور سنجش وضعیت و تدوین راهبرد برای هدایت و کنترل آن سیستم است. این روش (SWOT) نتیجه مستقیم مدل دانشکده تجاری هاروارد است. به طور اجمالی می توان گفت که این تکنیک ابزاری برای تحلیل وضعیت و تدوین راهبرد است و رایج ترین کاربرد آن فراهم کردن یک چارچوب منطقی برای هدایت نظام مند بحث های سیستم، راهبردهای مختلف و در نهایت انتخاب راهبرد است. اساساً روش SWOT (نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدات) یک ابزار استراتژیک است (هورن، ۲۰۰۱).

جدول شماره ۱: ماتریس Swot و نحوه تعیین استراتژیها

ماتریس Swot	نقاط قوت S	نقاط ضعف W
فرصت ها O	استراتژی SO ←	استراتژی WO ←
تهدید ها T	استراتژی ST ←	استراتژی WT ←

عوامل مؤثر داخلی بر گردشگری در ناحیه مورد مطالعه

هدف از این مرحله، بررسی محیط داخلی منطقه مورد مطالعه جهت شناسایی نقاط قوت و ضعف است، یعنی جنبه هایی که در دستیابی به اهداف برنامه ریزی و اجرای تکنیکهای آن، زمینه های مساعد یا بازدارنده دارد، مد نظر می باشد. از این رو در این قسمت مقوله راهبردهای موجود، عملکردها و منابع، مورد توجه و بررسی قرار گرفته و تحت عنوان نقاط قوت و ضعف و چارچوب ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، اکولوژی و نهادی به شرح جدول شماره ۲ تقسیم بندی می گردد.

جدول شماره ۲: نظام تحليل ارزيايي نقاط قوت و ضعف گردشگري دورود بر پايه مدل (swot)

نقاط قوت (Strengths)	
اقتصادي	<ul style="list-style-type: none"> * استعداد بالاي منطقه مورد مطالعه جهت سرمايه گذاري و برنامه ريزي توريسم به عنوان قطب مهم گردشگري در کنار شهر اصفهان * داشتن ميوه هاي فصول مختلف و خشكبار و تنوعات محلي و بازار مناسب براي فروش اين نوع محصولات به گردشگران * اشتغال زايي به وسيله گسترش گردشگري در جهت فقر زدائي و رفع بيكاري در منطقه
اجتماعي فرهنگي	<ul style="list-style-type: none"> * شهرستان از نظر نقش فرهنگي داراي اهميت بوده، شهرت آن مديون علما، فقها، شعرا و هنرمندان آن است * داشتن مناطق تاريخي، ديني و فرهنگي با آداب و رسوم خاص * همكاري لازم و مشاركت جويانه مردم در اكثر مناطق اين شهرستان
توانهاي محيطي	<ul style="list-style-type: none"> * وجود طبيعت زيبا و منحصر به فرد به همراه فضاى باغات و رودخانه در شهرستان * وجود كوههاي بلند و مرتفع برف گير جهت انجام ورزشها و تفريحياتي از قبيل اسكي، كوهنوردى، راهپيمايي و ... * وجو فضاهاي دلنشين و خالي از سر و صدا به خصوص براي شهرنشينان، جهت استراحت و تمدد اعصاب و تفرج * مجاورت و نزديكي به مراكز جمعيتي و مراكز شهري از جمله اصفهان، خرم آباد، بروجرد و ساير شهرها * قابليت دسترسى اين نواحى براي گردشگران * اقليم مناسب منطقه جهت ريزش هاي جوي، بخصوص ريزش برف براي اسكي * ارتفاع بالاي منطقه از سطح دريا
نهادي	<ul style="list-style-type: none"> * وجود امنيت در منطقه از طرف نهادهاي مرتبط با اين مقوله * وجود دفاتر سازمان ميراث فرهنگي و گردشگري در شهرستان جهت حفظ و نگهداري از مناطق گردشگري شهرستان * نگاه مسؤولين به صنعت گردشگري جهت اشتغال زايي

نقاط ضعف (Weaknesses)	
اقتصادي	<ul style="list-style-type: none"> * حضور نداشتن سرمايه گذاران در بخش صنعت گردشگري شهرستان دورود بخصوص بخش خصوصي و مردمى * پتانسيل بالاي گردشگري شهرستان دورود و بي توجهي برنامه ريزان به اين مناطق جهت سرمايه گذاري * عدم دريافت مجوز ورود و پرداخت ورودى براي بازديد از مناطق با اهميت ويژه * عدم استفاده از درآمدهاي جذب گردشگران جهت بهسازي و حفاظت مناطق گردشگري شهرستان
اجتماعي فرهنگي	<ul style="list-style-type: none"> * نبود نيروهاي كارگشته و آموزش ديده در رابطه با گردشگري * عدم برنامه ريزي براي فرهنگ سازي گردشگران در راستاي حفاظت از محيط زيست * تغيير تعداد گردشگران شهرستان دورود در فصول مختلف سال * نبود تسهيلات و تجهيزات اقامتي و رفاهي در شهرستان
توانهاي محيطي	<ul style="list-style-type: none"> * عدم استفاده مطلوب از آب رودخانه و چشمه هاي شهرستان، اول جهت احداث درخت و درخت كاري، دوم جهت احياء محيط هاي پيرامون آنها سوم جهت استفاده گردشگران * عدم وجود يا كمبود زير ساختهاي محيطي و كالبدي (جاده، پاركينگ، سرويس بهداشتي ...) * تخریب يا از بين رفتن بسياري از جاذبه هاي طبيعي * آلودگي آب در اطراف اكثر چشمه ها و رودخانه هاي شهرستان * كمبود امكانات و تجهيزات ورزشي و تفريحي
نهادي	<ul style="list-style-type: none"> * آشنا نبودن و نحوه برخورد عشايرو روستائينان با گردشگران شهرستان * عدم برنامه ريزي در راستاي توسعه پايدار جاذبه هاي گردشگري منطقه * نگاه صرفاً زيست محيطي به بعضي از مناطق طبيعي شهرستان و عدم برنامه ريزي براي چندين هزار گردشگر در طول سال * نبود وسايل حمل نقل جهت انتقال گردشگران بخصوص در روزهاي تعطيل * عدم وجود پاسگاه انتظامي در مناطق با پتانسيل بالاي گردشگري، جهت نظم و انضباط اجتماعي * عدم ايجاد معازن ثابت سوخت، بخصوص نفت و گاز در مناطق طبيعي و تخریب جنگل و درختان شهرستان

عوامل خارجی مؤثر بر گردشگری در ناحیه مورد مطالعه

هدف این مرحله کند و کاو آثار محیط خارجی شهرستان دورود جهت شناسایی فرصتها و تهدیدات است که منطقه در ارتباط با گسترش گردشگری با آن مواجه است. بنابراین بر اساس مطالعات انجام شده و بررسی وضعیت محیط پیرامون منطقه مورد مطالعه، مجموعه فرصتها و تهدیدهای موجود و مؤثرترین منطقه قرار گرفته که در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول شماره ۳ نظام تحلیل ارزیابی نقاط فرصتها گردشگری دورود بر پایه مدل (SWOT)

فرصتها (Opportunities)	
اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> * جمع آوری اطلاعات مربوط به نظرات گردشگران و برنامه ریزی و سرمایه گذاری توسط دولت * بستر سازی جهت سرمایه گذاری بخش خصوصی در مناطق گردشگری شهرستان توسط دولت * جایگاه مناسب شهرستان جهت بازدهی هر نوع سرمایه گذاری در صنعت گردشگری (با توجه به موقعیت بین راهی این شهرستان بین دو مرکز استان و جاذبه های فراوان گردشگری شهرستان)
اجتماعی فرهنگی	<ul style="list-style-type: none"> * افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در منطقه مورد مطالعه * وجود شهر های پر جمعیت و بزرگ در نزدیکی این شهرستان از جمله اصفهان، خرم آباد و بروجرد * متنوع بودن اقوام مختلف در این شهرستان با آداب و رسوم مختلف * امکان ارائه خدمات و تسهیلات مطلوب به گردشگران در مناطق تفریحی شهرستان در آینده نزدیک
توانهای محیطی	<ul style="list-style-type: none"> * شناسایی منابع و استعداد های اکولوژی منطقه مورد مطالعه و برنامه ریزی برای توسعه پایدار آنها * بهسازی و نوسازی توانهای اکولوژی * آشنایی یا شناخت نام و آوازه بعضی از توانهای محیطی مثل آبشار بیشه و اشترانکوه و دریاچه گهر
نهادی	<ul style="list-style-type: none"> * افزایش توجه در زمینه برنامه ریزی توسعه پایدار کشور جهت حفاظت از منابع طبیعی و گردشگری * وجود نهادها و سازمانهای دولتی و غیردولتی در خرم آباد جهت حمایت و ارائه تسهیلات و خدمات مختلف به این شهرستان * استفاده از نیروهای آموزش دیده و با تجربه در شهر بزرگی مثل خرم آباد * حمایت مسؤلان کشور و استان از گردشگری شهرستان جهت اشتغال زایی و کسب درآمد

ماخذ: نگارندگان

جدول شماره ۴ نظام تحلیل ارزیابی نقاط تهدیدهای گردشگری دورود بر پایه مدل (SWOT)

تهدیدها (Threats)	
اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> * افزایش قیمت زمین به علت آب هوای خوب شهرستان و نزدیکی آن به شهر اصفهان و به تبع آن بورس بازی زمین * افزایش بار مالی جهت ایجاد تجهیزات و تسهیلات و مقرون به صرفه نبودن * عدم حمایت مالی از کشاورزان و متقاضیان در زمینه استفاده مطلوب از آب این مناطق در جهت مسائلی همچون پرورش ماهی و باغات و ...
اجتماعی فرهنگی	<ul style="list-style-type: none"> * رشد بیش از حد جمعیت و شلوغ شدن این منطقه * بی توجهی به فرهنگ سنتی و محلی به عنوان میراث گرانبها، با افزایش گردشگران * ایجاد ناهنجاریهای اجتماعی در مناطق گردشگری شهرستان توسط گردشگران * فقیر بودن مردم شهرستان بخصوص روستائیان و به تبع آن از بین رفتن امنیت منطقه
توانهای محیطی	<ul style="list-style-type: none"> * عدم توجه به مناطق جنگلی و پوشش گیاهی شهرستان و از بین رفتن آن * ضعف آگاهی، شناخت و فرهنگ سنتی به ویژه در طبیعت شهرستان * نامناسب شدن منابع آب و خاک و اقلیم شهرستان در نتیجه آلودگی آن * تغییر در نوع مصالح و سبک معماری * وجود فقر در منطقه و از بین رفتن محیط زیست
نهادی	<ul style="list-style-type: none"> * عدم تبلیغات لازم جهت معرفی پتانسیل های گردشگری شهرستان دورود * عدم آموزش کافی مردم منطقه و گردشگران جهت حفظ میراث ملی * ورود گردشگران به منطقه مورد مطالعه بدون توجه به ظرفیت تحمل منطقه در جذب گردشگر * عدم ارائه مجوز در زمینه گسترش و توسعه امکانات مورد نیاز گردشگری

ماخذ: نگارندگان

جدول شماره ۵: ماتریس SWOT عوامل اصلی تأثیر گذار بر توریسم شهرستان دورود

بیرونی فرصت ها (O)	داخلی قوت ها (S)
<p>O1 = افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در منطقه مورد مطالعه</p> <p>O2 = وجود قطب های بزرگ جمعیتی در نزدیکی این شهرستان از جمله اصفهان و خرم آباد و بروجرد</p> <p>O3 = زمینه سازی توسط دولت جهت سرمایه گذاری بخش خصوصی در مناطق گردشگری شهرستان</p> <p>O4 = وجود نهادها و سازمانهای دولتی و غیر دولتی در خرم آباد جهت حمایت و ارائه تسهیلات و خدمات مختلف به این شهرستان</p> <p>O5 = شناسایی منابع و استعدادهای اکولوژی منطقه مورد مطالعه و برنامه ریزی برای توسعه پایدار آنها</p> <p>O6 = وجود نیروهای باتجربه و متخصص در مجاورت با این مناطق</p> <p>O7 = بهسازی و نوسازی توانهای اکولوژی</p> <p>O8 = امکان ارائه خدمات و تسهیلات مطلوب به گردشگران در مناطق تفریحی شهرستان در آینده نزدیک</p> <p>O9 = موقعیت مناسب شهرستان جهت بازدهی هر نوع سرمایه گذاری در صنعت گردشگری آن</p> <p>O10 = افزایش توجه در زمینه برنامه ریزی توسعه پایدار کشور جهت حفاظت از منابع طبیعی و گردشگری</p> <p>O11 = جمع آوری اطلاعات مربوط به نظرات گردشگران و برنامه ریزی و سرمایه گذاری توسط دولت</p> <p>O12 = افزایش توجه و حمایت مسؤلان کشور از گردشگری با یک رویکرد اشتغال زایی و کسب درآمد</p> <p>O13 = متنوع بودن اقوام مختلف در این شهرستان با ادب و رسوم مختلف</p> <p>O14 = آشنایی با شناخت نام و آوازه بعضی از توانهای محیطی مثل آبشار بینبینه و دریاچه گهر و اشترانکوه</p>	<p>S1 = وجود طبیعت زیبا و منحصر به فرد به همراه فضای باغات و رودخانه در شهرستان</p> <p>S2 = وجود ارتفاعات و قله مرتفع جهت انجام ورزشها و تفریحاتی از قبیل اسکی، کوهنوردی، راهپیمایی و ...</p> <p>S3 = اقلیم مناسب منطقه جهت ریزش های جوی</p> <p>S4 = مستعد بودن و آماده بودن منطقه جهت سرمایه گذاری و برنامه ریزی توریسم به عنوان قطب مهم گردشگری در کنار شهر اصفهان</p> <p>S5 = داشتن محیط آرام و بدون سر و صدا به خصوص برای شهرنشینان، جهت اساحت و تمدد اعصاب و تفریح</p> <p>S6 = مجاورت و نزدیکی به مراکز جمعیتی و مراکز شهری از جمله اصفهان، خرم آباد، بروجرد و سایر شهرها</p> <p>S7 = دسترسی آسان و مناسب به این نواحی برای گردشگران</p> <p>S8 = ارتفاع بالای منطقه از سطح دریا</p> <p>S9 = شهرستان از نظر نقش فرهنگی دارای اهمیت بوده، شهرت آن مدیون علما، فقها، شعرا و هنرمندان آن است</p> <p>S10 = وجود مکانهای تاریخی و دینی با آداب و رسوم فرهنگ محلی و سنتی</p> <p>S11 = وجود امنیت در منطقه از طرف نهادهای مرتبط با این مقوله</p> <p>S12 = اشتغالزایی به وسیله گسترش گردشگری در جهت فقر زدائی و رفع بیکاری در منطقه</p> <p>S13 = وجود میوه های سردسیری و خشکبار و نقلات محلی و بازار مناسب برای فروش این نوع محصولات به گردشگران</p> <p>S14 = وجود دفاتر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در شهرستان جهت حفظ و نگهداری از مناطق گردشگری شهرستان</p> <p>S15 = داشتن حس همکاری و مشارکت جوانان مردم در اکثر مناطق این شهرستان</p> <p>S16 = اعتقاد مسؤلین به اشتغال زایی به وسیله صنعت گردشگری</p>
تهدید ها (T)	ضعف ها (W)
<p>T1 = وجود فقر در منطقه و از بین رفتن محیط زیست</p> <p>T2 = عدم آموزش کافی مردم منطقه و گردشگران جهت حفظ این میراث ملی</p> <p>T3 = عدم تبلیغات لازم دولت جهت معرفی پتانسیل های گردشگری شهرستان دورود</p> <p>T4 = ازدیاد تخلفات اجتماعی با ورود گردشگران به منطقه</p> <p>T5 = وجود فقر در منطقه و از بین رفتن امنیت منطقه</p> <p>T6 = افزایش قیمت زمین و بورس بازی زمین و به تبع افزایش بار مالی جهت ایجاد تجهیزات و تسهیلات و مقرون به صرفه نبودن</p> <p>T7 = آلودگی منابع آب و خاک و اقلیم شهرستان</p> <p>T8 = از بین رفتن درختان و پوشش گیاهی و آثار تخریبی آن</p> <p>T9 = ورود گردشگران به منطقه مورد مطالعه بدون توجه به ظرفیت تحمل منطقه در جذب گردشگر</p> <p>T10 = تراکم بیش از حد جمعیت و شلوغ شدن این منطقه</p> <p>T11 = از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی با افزایش گردشگران</p> <p>T12 = عدم حمایت مالی از کشاورزان و متقاضیان در زمینه استفاده مطلوب از آب این مناطق در جهت مسائلی همچون پرورش ماهی و باغات و ...</p> <p>T13 = عدم ارائه مجوز در زمینه گسترش و توسعه خدمات، تجهیزات و تأسیسات گردشگری در این نواحی</p> <p>T14 = ضعف آگاهی، شناخت و فرهنگ سنتی به ویژه در طبیعت شهرستان</p> <p>T15 = تغییر در نوع مصالح و سبک معماری</p>	<p>W1 = نبود تسهیلات و تجهیزات اقامتی و رفاهی در شهرستان</p> <p>W2 = عدم وجود نیروهای متخصص و آموزش دیده در رابطه با این صنعت</p> <p>W3 = نامناسب بودن زیر ساختهای محیطی و کالبدی (جاده، پارکینگ، سرویس بهداشتی ...)</p> <p>W4 = عدم سرمایه گذاری بخش خصوصی و مردمی در بخش صنعت گردشگری شهرستان دورود</p> <p>W5 = توزیع نامناسب گردشگران در فصول مختلف سال</p> <p>W6 = نگاه صرفاً زیست محیطی به بعضی از مناطق طبیعی شهرستان و عدم برنامه ریزی برای چندین هزار گردشگر در طول سال</p> <p>W7 = عدم آشنایی و آموزش عسایر و روستائینان در نحوه برخورد با گردشگران شهرستان</p> <p>W8 = عدم استفاده مطلوب از آب رودخانه و چشمه های شهرستان، اول جهت احداث درخت و درخت کاری، دوم جهت احیاء محیط های پیرامون آنها سوم جهت استفاده گردشگران</p> <p>W9 = از بین رفتن بسیاری از جاذبه های طبیعی</p> <p>W10 = آلودگی آب در اطراف اکثر چشمه ها و رودخانه های شهرستان</p> <p>W11 = عدم برنامه ریزی و سرمایه گذاری دولتی در مناطق با پتانسیل بالای گردشگری</p> <p>W12 = عدم وجود پاسگاه انتظامی در مناطق با پتانسیل بالای گردشگری، جهت نظم و انضباط اجتماعی</p> <p>W13 = عدم برنامه ریزی برای فرهنگ سازی گردشگران در راستای حفاظت از محیط زیست</p> <p>W14 = عدم استفاده از درآمدهای جذب گردشگران جهت بهسازی و حفاظت مناطق گردشگری شهرستان</p> <p>W15 = ناکافی بودن امکانات و تجهیزات ورزشی و تفریحی</p> <p>W16 = عدم برنامه ریزی در راستای توسعه پایدار جاذبه های گردشگری منطقه</p> <p>W17 = عدم دریافت مجوز ورود و پرداخت ورودی برای بازدید از مناطق با اهمیت ویژه</p> <p>W18 = عدم ایجاد تانکرهای ثابت سوخت، بخصوص نفت و گاز در مناطق طبیعی و تخریب جنگل و درختان شهرستان</p> <p>W19 = نبود وسایل حمل نقل جهت انتقال گردشگران بخصوص در روزهای تعطیل</p>

جدول شماره ۶: نظام تحلیل راهبردها و استراتژی گردشگری شهرستان دورود بر پایه مدل (SWOT)

W	S	عوامل داخلی عوامل بیرونی
<p>WO۱ = حفظ چشم اندازهای زیبا و منحصر به فرد منطقه مورد مطالعه</p> <p>WO۲ = استفاده بهینه از وجود ارتفاعات و قله مرتفع جهت گردشگری</p> <p>WO۳ = حفظ جاذبه های ورزشی و تفریحی این نواحی برای گردشگری</p> <p>WO۴ = استفاده از استعداد های منطقه در جهت سرمایه گذاری</p> <p>WO۵ = حفظ وجود آداب و رسوم و فرهنگ محلی</p> <p>WO۶ = حفظ داشتن محیط آرام و بی سر صدا</p> <p>WO۷ = دو باند کردن جاده اصفهان- دورود جهت نزدیکتر شدن به شهر دورود و دسترسی آسان به آن</p> <p>WO۸ = حفظ جاذبه های طبیعی، ورزشی، مذهبی، تاریخی و تفریحی شهرستان</p> <p>WO۹ = عملی کردن نگاه مثبت مسئولان به اشتغال زایی و افزایش درآمد</p> <p>WO۱۰ = تقویت مشارکت مردم مناطق شهرستان در مسائل مختلف</p>	<p>SO۱ = افزایش توجه دولت به برنامه ریزی و سرمایه گذاری و ساماندهی گردشگری</p> <p>SO۲ = افزایش انگیزه بخش خصوصی به سرمایه گذاری</p> <p>SO۳ = افزایش انگیزه بیشتر برای مسافرت و تفریح</p> <p>SO۴ = استفاده مطلوب از وجود قطب های جمعیتی در نزدیکی این نواحی</p> <p>SO۵ = استفاده از نیروهای متخصص و با تجربه در این نواحی</p> <p>SO۶ = همکاری با نهادها و سازمانهای دولتی و غیر دولتی</p> <p>SO۷ = شناسایی بهینه منابع و استعداد اکولوژی منطقه</p> <p>SO۸ = بهسازی و نوسازی توانهای اکولوژی</p> <p>SO۹ = تقویت روحیه مهمان نوازی و اجتماعی در مردم</p> <p>SO۱۰ = افزایش سطح درآمد و رفاه</p> <p>SO۱۱ = برنامه ریزی برای توسعه پایدار توانهای اکولوژی</p> <p>SO۱۲ = تبلیغات جهت استفاده از این همه جاذبه های گردشگری شهرستان</p>	O
<p>WT۱ = نگاه همزمان زیست محیطی و گردشگری به بعضی از مناطق جهت تخریب کمتر محیط زیست</p> <p>WT۲ = برنامه جهت دریافت مجوز ورود و پرداخت ورودی برای بازدید از مناطق با اهمیت ویژه</p> <p>WT۳ = گذاشتن وسایل حمل نقل در شهر دورود جهت حمل نقل مسافری</p> <p>WT۴ = بهبود زیر ساختهای مورد نیاز در مناطق گردشگری شهرستان دورود</p> <p>WT۵ = تأمین سوخت مورد نیاز روستائیان جهت تخریب کمتر منابع طبیعی مثل جنگل و بیشه های شهرستان</p> <p>WT۶ = گذاشتن وسایل حمل نقل در شهر دورود جهت حمل نقل مسافری</p> <p>WT۷ = برنامه جهت دریافت مجوز ورود و پرداخت ورودی برای بازدید از مناطق با اهمیت ویژه</p> <p>WT۸ = جلوگیری از آلودگی منابع آبی منطقه مثل چشمه ها و رودخانه های شهرستان</p>	<p>ST۱ = افزایش بیش از حد جمعیتی و شلوغ شدن نواحی گردشگری با تأکید بر برنامه ریزی ناحیه ای</p> <p>ST۲ = کاهش آلودگی منابع آب، خاک و اقلیم این نواحی</p> <p>ST۳ = جلوگیری و کاهش تخلفات اجتماعی با ورود گردشگران</p> <p>ST۴ = مانع از بین رفتن درختان و پوشش گیاهی و آثار آن در منطقه مورد مطالعه</p> <p>ST۵ = کاهش تخریب زمین های کشاورزی و مزارع روستایی</p> <p>ST۶ = مانع از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی همانند زبان و ...</p> <p>ST۷ = جلوگیری از تغییر در نوع مصالح و سبک معماری</p> <p>ST۸ = فقرزدایی از منطقه جهت کاهش تخریب محیط زیست</p> <p>ST۹ = اجازه به مؤسسات خواهان ایجاد تأسیسات و تجهیزات گردشگری در منطقه</p> <p>ST۱۰ = توجه به ظرفیت هر محیط گردشگری جهت تخریب کمتر آن</p> <p>ST۱۱ = آموزش به مردم منطقه از راههای مختلف جهت حفظ این میراث گرانبها</p>	T

ماخذ: نگارندگان

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها

همانطوری که در جدول شماره ۳ نشان داده شده است، در منطقه مورد مطالعه تعداد ۱۷ نقطه قوت داخلی در برابر ۱۶ نقطه ضعف داخلی و تعداد ۱۴ فرصت خارجی در برابر ۱۵ تهدید خارجی شناسایی شده است. به این ترتیب در مجموع تعداد ۲۲ نقطه قوت و فرصت به عنوان مزیتها و ۱۹ ضعف و تهدید به عنوان محدودیتها و تنگناهای پیش روی برنامه ریزی توسعه پایدار گردشگری منطقه شناسایی شده است. لذا در یک جمع بندی و تحلیل ساده می توان گفت که آستانه آسیب پذیری منطقه بسیار بالا بوده و نیازمند بازنگری و ارائه برنامه ریزی سیاستهای مناسب در جهت رفع ضعفها و تهدیدها با استفاده از نقاط قوت و فرصتها می باشد. جدول ۴ ماتریس اصلی تأثیر گذار گردشگری در منطقه مورد مطالعه را بیان می کند.

اولیت بندی نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها از دید گردشگران

همانطوریکه در شکل شماره ۴ نشان داده شده است در منطقه مورد مطالعه تعداد ۱۶ قوت داخلی در برابر ۱۹ نقطه ضعف داخلی و تعداد ۱۴ فرصت خارجی در برابر ۱۵ تهدید خارجی مورد شناسایی و بررسی قرار گرفته است، بدین ترتیب در مجموع تعداد ۲۹ نقطه قوت و فرصت به عنوان مزیتها و ۳۴ ضعف و تهدید به عنوان محدودیت و تنگناهای پیش روی این ناحیه جهت گسترش توریسم قابل شناسایی است.

لذا در یک جمع بندی و تحلیل ساده می توان گفت که آستانه آسیب پذیری این منطقه بسیار بالا بوده و نیازمند بازنگری و ارائه سیاست های مناسب در جهت رفع ضعفها و تهدیدها با استفاده از نقاط قوت و فرصتها می باشد.

ولی در اینجا علاوه بر نکات فوق، یعنی علاوه بر بررسی تعداد نقاط قوت و فرصت در برابر تعداد نقاط ضعف و تهدید شناسایی شده، سعی شده تا به وسیله پرسشنامه این مورد به عنوان مزیتها و محدودیت های عمده منطقه مورد مطالعه جهت اولویت بندی گزینه ها از دیدگاه گردشگران بررسی گردد تا علاوه بر مشارکتی نمودن این روش بتوان نتیجه را به صورت کمی درآورد و به تبع بتوان نتایج منطقی تر و اصولی تری را به

دست آورد. بنابراین با توجه به نظرات ارائه شده و محاسبات انجام شده و بررسی این نظریات به منظور اولویت بندی آنها اقدام به تشکیل جدول شماره ۷ گردید که بیانگر میانگین وزن ها، رتبه و وزن کلی هر یک از نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها از دیدگاه گردشگران می باشد.

با توجه به جدول SWOT می توان گفت که از دید گردشگران، مؤلفه وجود طبیعت زیبا و منحصر به فرد به همراه فضای سبز باغات و رودخانه و آبشارها در شهرستان با رتبه ۱، میانگین وزن $4/12$ و وزن کلی ۱۲۵۲ به عنوان مهمترین نقطه قوت داخلی و پس از آن وجود کوههای بلند و مرتفع برف گیر جهت انجام ورزشها و تفریحاتی از قبیل اسکی، کوهنوردی، راهپیمایی و ... که با میانگین رتبه ۲، میانگین وزن $4/01$ و وزن کلی ۱۱۵۴ در اهمیت بعدی قرار دارد. همچنین مؤلفه نگاه مسئولین به صنعت گردشگری جهت اشتغال زایی با رتبه ۱۶، میانگین وزن $1/66$ و وزن کلی ۲۸۸ به عنوان کم اهمیت ترین نقطه قوت داخلی در توسعه و گسترش توریسم در این نواحی می باشد. علاوه بر این از نظر گردشگران، مؤلفه نبود تسهیلات و تجهیزات اقامتی و رفاهی در منطقه مورد مطالعه با رتبه ۱، میانگین وزن $4/28$ و وزن نسبی ۱۱۹۸ به عنوان مهمترین نقطه ضعف داخلی و بعد از آن نبود نیروهای آموزش دیده و با تجربه در رابطه با گردشگری با رتبه ۲، میانگین وزن $4/22$ و وزن کلی ۹۴۴ دومین ضعف داخلی در جهت توسعه توریسم در این منطقه می باشد.

همچنین مؤلفه نبود وسایل حمل نقل جهت انتقال گردشگران بخصوص در روزهای تعطیل با رتبه ۱۹، میانگین وزن $1/73$ و وزن کلی ۱۳۸ پایین ترین اولویت را در نقاط ضعف داخلی را داراست. در مورد فرصت های بیرونی، گردشگران عقیده داشتند که مؤلفه افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در منطقه مورد مطالعه در بین مردم با رتبه ۱، میانگین وزن $4/47$ و وزن کلی ۱۱۰۳ به عنوان مهمترین فرصت بیرونی و مؤلفه آشنایی یا شناخت نام و آوازه بعضی از توانهای محیطی مثل آبشار بیشه و دریاچه گهر با رتبه ۱۴، میانگین وزن $1/44$ و وزن نسبی ۳۱۶ به عنوان کم اهمیت ترین فرصت بیرونی

در جهت توسعه توریسم می باشد. علاوه بر این، گردشگران معتقد بودند که مؤلفه وجود فقر در منطقه و از بین رفتن محیط زیست با رتبه ۱، میانگین وزن ۴/۲۸ و وزن کلی ۱۱۸۸ به عنوان مهمترین تهدید خارجی و مؤلفه عدم آموزش کافی مردم منطقه و گردشگران جهت حفظ این میراث ملی با رتبه ۲، میانگین وزن ۴/۱۵ و وزن کلی ۱۰۴۴ به عنوان مهمترین تهدید بعدی مطرح است. همچنین مؤلفه تغییر در نوع مصالح و سبک معماری با رتبه ۱۵، میانگین وزن ۷۲/ و وزن نسبی ۲۱۵ به عنوان کم اهمیت ترین تهدید خارجی جهت گسترش و توسعه توریسم مطرح است.

جدول شماره ۷: رتبه بندی و اولویت بندی نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها از دید گردشگران شهرستان دورود

دیدگاه گردشگران			وزن گویه ها
رتبه	میانگین وزن ها	گویه ها	قوت ها
۹۸۱	۴	۳/۵۵	۵۱ = استعداد بالای منطقه مورد مطالعه جهت سرمایه گذاری و برنامه ریزی توریسم به عنوان قطب مهم گردشگری در کنار شهر اصفهان
۳۹۰	۱۳	۰/۹۴	۵۲ = داشتن میوه های فصلی مختلف و خشکبار و نقلات محلی و بازار مناسب برای فروش این نوع محصولات به گردشگران
۴۴۱	۱۲	۱/۰۹	۵۳ = اشتغالزایی به وسیله گسترش گردشگری در جهت فرزندانی و رفع بیکاری در منطقه
۶۲۰	۹	۲/۱۴	۵۴ = شهرستان از نظر نقش فرهنگی دارای اهمیت بوده، شهرت آن مدیون علماء، فقهاء، شعرا و هنرمندان آن است
۵۱۰	۱۰	۲/۰۱	۵۵ = داشتن مناطق تاریخی، دینی و فرهنگی با آداب و رسوم خاص
۳۰۱	۱۵	۰/۷۳	۵۶ = همکاری لازم و مشارکت جویانه مردم در اکثر مناطق این شهرستان
۱۱۵۲	۱	۴/۱۲	۵۷ = وجود طبیعت زیبا و منحصربه فرد به همراه فضای سبز باغات و رودخانه در شهرستان
۱۱۵۴	۲	۴/۰۱	۵۸ = وجود گروههای بلند و مرتفع برف گیر جهت انجام ورزشها و تفریحاتی از قبیل اسکی، کوهنوردی، راهپیمایی
۸۲۴	۵	۳/۳۵	۵۹ = وجود فضاهای دلنشین و خالی از سر و صدا به خصوص برای شهرنشینان، جهت استراحت و تمدد اعصاب و تفریح
۸۱۱	۶	۳/۲۱	۵۱۰ = مجاورت و نزدیکی به مراکز جمعیتی و مراکز شهری از جمله اصفهان، خرم آباد، بروجرد و سایر شهرها
۷۱۹	۷	۳/۰۹	۵۱۱ = قابلیت دسترسی این نواحی برای گردشگران
۱۰۸۲	۳	۳/۷۸	۵۱۲ = اقلیم مناسب منطقه جهت ریزش های جوی
۷۵۹	۸	۲/۲۸	۵۱۳ = ارتفاع بالای منطقه از سطح دریا
۴۴۴	۱۱	۱/۱۸	۵۱۴ = وجود امنیت در منطقه از طرف نهادهای مرتبط با این مقوله
۳۱۰	۱۴	۰/۸۲	۵۱۵ = وجود دفاتر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در شهرستان جهت حفظ و نگهداری از مناطق گردشگری شهرستان
۲۸۸	۱۶	۰/۶۶	۵۱۶ = نگاه مسؤلین به صنعت گردشگری جهت اشتغالزایی
ضعف ها			
۹۱۱	۴	۴/۱۱	۷۱ = حضور نداشتن سرمایه گذاران در بخش صنعت گردشگری شهرستان دورود مثل، بخش خصوصی و مردمی
۳۰۹	۱۱	۲/۷۵	۷۲ = بی توجهی سرمایه گذاران به این مناطق جهت سرمایه گذاری
۱۹۸	۱۷	۱/۱۱	۷۳ = عدم دریافت مجوز ورود و پرداخت ورودی برای بازدید از مناطق با اهمیت ویژه
۲۲۱	۱۴	۲/۲۲	۷۴ = عدم استفاده از درآمدهای جذب گردشگران جهت بهسازی و حفاظت مناطق گردشگری شهرستان
۹۴۴	۲	۴/۲۲	۷۵ = نبود نیروهای آموزش دیده و با تجربه در رابطه با گردشگری
۲۵۷	۱۳	۲/۴۱	۷۶ = عدم برنامه ریزی برای فرهنگ سازی گردشگران در راستای حفاظت از محیط زیست
۸۰۵	۵	۳/۸۷	۷۷ = تغییر تعداد گردشگران شهرستان دورود در فصول مختلف سال به دلیل تغییر آب هوای شهرستان
۱۱۹۸	۱	۴/۲۸	۷۸ = نبود تسهیلات و تجهیزات اقامتی و رفاهی در شهرستان
۶۰۸	۸	۳/۱۷	۷۹ = عدم استفاده مطلوب از آب رودخانه و چشمه های شهرستان، اول جهت احداث درخت و درخت کاری، دوم جهت احیاء محیط های پیرامون آنها سوم جهت استفاده گردشگران
۹۲۵	۳	۴/۱۸	۷۱۰ = عدم وجود یا کمبود زیرساختهای محیطی و کالبدی (جاده، پارکینگ، سرویس بهداشتی ...)
۵۵۵	۹	۳/۰۱	۷۱۱ = از بین رفتن بسیاری از جاذبه های طبیعی
۴۴۱	۱۰	۲/۹۴	۷۱۲ =لودگی آب و اطراف اکثر چشمه ها و رودخانه های شهرستان
۲۱۶	۱۵	۱/۸۵	۷۱۳ = کمبود امکانات و تجهیزات ورزشی و تفریحی
۶۲۰	۷	۳/۳۱	۷۱۴ = آشنا نبودن و نحوه برخورد عشایر و روستائینان با گردشگران شهرستان
۲۰۲	۱۶	۱/۴۴	۷۱۵ = عدم برنامه ریزی در راستای توسعه پایدار جاذبه های گردشگری منطقه
۷۳۳	۶	۳/۵۵	۷۱۶ = نگاه صرفا زیست محیطی به بعضی از مناطق طبیعی شهرستان و عدم برنامه ریزی برای چندین هزار گردشگر در طول سال
۱۴۸	۱۹	۰/۷۳	۷۱۷ = نبود وسایل حمل نقل جهت انتقال گردشگران بخصوص در روزهای تعطیل
۳۰۳	۱۲	۲/۶۶	۷۱۸ = عدم وجود پاسگاه انتظامی در مناطق با پتانسیل بالای گردشگری، جهت نظم و انضباط اجتماعی
۱۷۷	۱۸	۰/۹۱	۷۱۹ = عدم ایجاد تانکرهای ثابت سوخت، بخصوص نفت و گاز در مناطق طبیعی و تخریب جنگل و درختان شهرستان

ادامه جدول شماره ۷: رتبه بندی و اولویت بندی نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها از دید گردشگران شهرستان دورود

دیدگاه گردشگران			وزن گویه ها
رتبه	میانگین وزن ها	وزن کلی	گویه ها
۵۵۹	۱۱	۲/۴۴	۰۱ = جمع آوری اطلاعات مربوط به نظرات گردشگران و برنامه ریزی و سرمایه گذاری توسط دولت
۹۷۱	۳	۴/۳۲	۰۲ = بستر سازی جهت سرمایه گذاری بخش خصوصی در مناطق گردشگری شهرستان توسط دولت
۶۵۵	۹	۳/۰۲	۰۳ = جایگاه مناسب شهرستان جهت بازدید هر نوع سرمایه گذاری در صنعت گردشگری (با توجه به موقعیت بین راهی این شهرستان بین دو مرکز استان و جاذبه های فراوان گردشگری شهرستان)
۱۱۰۳	۱	۴/۴۷	۰۴ = افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در منطقه مورد مطالعه
۱۰۵۵	۲	۴/۴۲	۰۵ = وجود شهر های پرجمعیت و بزرگ در نزدیکی این شهرستان از جمله اصفهان و بروجرد
۳۳۸	۱۳	۱/۹۵	۰۶ = متنوع بودن اقوام مختلف در این شهرستان با آداب و رسوم مختلف
۷۶۱	۸	۳/۱۱	۰۷ = امکان ارائه خدمات و تسهیلات مطلوب به گردشگران در مناطق تفریحی شهرستان در آینده نزدیک
۷۲۰	۵	۳/۸۸	۰۸ = شناسایی منابع و استعداد های اکولوژی منطقه مورد مطالعه و برنامه ریزی برای توسعه پایدار آنها
۳۷۷	۷	۳/۶۵	۰۹ = بهسازی و نوسازی تونل های اکولوژی
۳۱۶	۱۴	۱/۴۴	۰۱۰ = آشنایی با شناخت نام و آوازه بعضی از تونل های محیطی مثل ایشار بیشه و دریاچه کهر
۶۲۸	۱۰	۲/۸۸	۰۱۱ = افزایش توجه در زمینه برنامه ریزی توسعه پایدار کشور جهت حفاظت از منابع طبیعی و گردشگری
۹۳۳	۴	۴/۲۱	۰۱۲ = وجود نهادها و سازمان های دولتی و غیردولتی در خرم آباد جهت حمایت و ارائه تسهیلات و خدمات مختلف به این شهرستان
۸۱۱	۶	۳/۷۵	۰۱۳ = استفاده از نیرو های آموزش دیده و با تجربه در شهر بزرگی مثل خرم آباد
۴۰۸	۱۲	۲/۲۲	۰۱۴ = حمایت مسؤولان کشور و استان از گردشگری شهرستان جهت اشتغال زایی و کسب درآمد
تهدیدها			
۹۲۹	۶	۳/۱۱	۱۱ = افزایش قیمت زمین به علت آب و هوای خوب شهرستان و نزدیکی آن به شهر اصفهان و به تبع آن بورس بازی زمین و افزایش یار مالی جهت ایجاد تجهیزات و تسهیلات و مقرون به صرفه نبودن
۳۳۱	۱۲	۱	۱۲ = عدم حمایت مالی از کشاورزان و متقاضیان در زمینه استفاده مطلوب از آب این مناطق در جهت مسائلی همچون پرورش ماهی و باغات و ...
۵۸۱	۱۰	۲/۵۴	۱۳ = رشد بیش از حد جمعیت و شلوغ شدن این منطقه
۴۲۸	۱۱	۱/۱۱	۱۴ = بی توجهی به فرهنگ سنتی و محلی به عنوان میراث کرانه ها با افزایش گردشگران
۹۷۷	۴	۳/۳۳	۱۵ = ایجاد ناهنجاری های اجتماعی در مناطق گردشگری شهرستان توسط گردشگران
۹۳۱	۵	۳/۲۱	۱۶ = فقیر بودن مردم شهرستان بخصوص روستائیان و به تبع آن از بین رفتن امنیت منطقه
۷۹۱	۸	۲/۹۶	۱۷ = عدم توجه به مناطق جنگلی و پوشش گیاهی شهرستان و از بین رفتن آن
۲۸۸	۱۴	۸/۳	۱۸ = ضعف آگاهی، شناخت و فرهنگ سنتی به ویژه در طبیعت شهرستان
۸۸۸	۷	۳/۰۵	۱۹ = نامناسب شدن منابع آب و خاک و اقلیم شهرستان در نتیجه الودگی آن
۲۱۵	۱۵	۷/۲	۱۱۰ = تغییر در نوع مصالح و سبک معماری
۱۱۸۸	۱	۴/۲۸	۱۱۱ = وجود فقر در منطقه و از بین رفتن محیط زیست
۱۰۲۲	۳	۴/۰۲	۱۱۲ = عدم تبلیغات لازم جهت معرفی پتانسیل های گردشگری شهرستان دورود
۱۰۴۴	۴	۴/۱۵	۱۱۳ = عدم آموزش کافی مردم منطقه و گردشگران جهت حفظ این میراث ملی
۶۶۷	۹	۲/۸۱	۱۱۴ = ورود گردشگران به منطقه مورد مطالعه بدون توجه به ظرفیت تحمل منطقه در جذب گردشگر
۳۱۲	۱۳	۷/۹۱	۱۱۵ = عدم ارائه مجوز در زمینه گسترش و توسعه امکانات مورد نیاز گردشگری

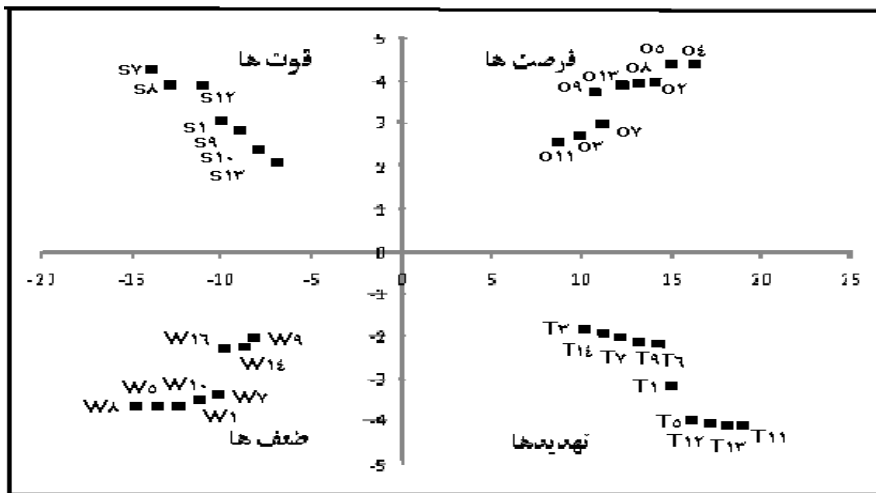
مآخذ: نگارندگان

شکل الویت بندی نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها از دید گردشگران

شکل (شماره ۱) نشان می دهد که مؤلفه هایی که در ربع اول و ربع دوم محور مختصات (فرصتها و قوتها) قرار گرفته است، اکثراً میانگین وزن بیشتر از ۲ دارند که نشان می دهد که این مؤلفه ها از وضعیت خوب و پایدار برخوردارند و جهت توسعه توریسم مناسب هستند و باید تقویت شوند و گسترش یابند و آنهایی که دارای میانگین وزن بین ۰/۰۰ تا ۱ هستند وضعیت نامساعدی دارند و باید بهبود یابند.

با توجه به شکل شماره ۱ مؤلفه های که در ربع سوم و چهارم محور مختصات (ضعفها و تهدیدها) قرار گرفته اند، نشان می دهد که اغلب این مؤلفه ها از شرایط بسیار نامطلوبی برخوردارند. در این میان مؤلفه هایی که میانگین وزن ها بین ۰/۰۰ تا ۵- دارند دارای وضعیت نامطلوبی هستند و می بایست بهبود و ارتقاء داده شوند و مؤلفه هایی که

وزن نسبی بالاتر از ۲- دارند وضعیت بسیار نامطلوبی دارند که باید استراتژی مناسبی با این تهدیدها و ضعفها مقابله و جایگزین شود.

شکل شماره ۱ تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها جهت توسعه توریسم از دیدگاه گردشگران

نتیجه‌گیری

کشور ایران با دارا بودن جاذبه‌های متنوع و منحصر به فرد و شرایط آب و هوایی چهارگانه (چهار فصل) و متنوع در تمامی فصول می‌تواند در راستای توسعه صنعت گردشگری گام‌های استوار برداشته و بهره‌های فراوان ببرد. ایران با دارا بودن چشمه‌ها، رودخانه‌ها، جنگل‌ها، آبشارها، می‌تواند سهم مهمی در جذب گردشگران داشته باشد. بهترین شیوه برای استفاده مطلوب از این همه جاذبه‌ها، شناسایی آنها و رفع کاستی‌های مورد نیاز این مناطق می‌باشد.

استان لرستان دارای موقعیتی خاص و منحصر به فرد می‌باشد. این استان با دارا بودن جاذبه‌ها و پتانسیل‌ها و قابلیت‌های فراوان گردشگری می‌تواند از این حیث در سطوح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی مورد توجه قرار بگیرد. استان با دارا بودن کثرت جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی، طبیعی و انسانی می‌تواند زمینه حضور فراوان گردشگران داخلی و خارجی باشد. با وجود اینکه استان از استان‌های محروم کشور می‌باشد، لیکن از این حیث بسیار غنی است که با سرمایه‌گذاری و توسعه این صنعت می‌توان فعالیت‌های بسیاری در استان به وجود آورد.

شهرستان دورود با برخورداری از جاذبه‌های متنوع، زیبا و کم نظیر گردشگری، طبیعی، اکوتوریستی، تاریخی و فرهنگی می‌تواند نقش بسیار مؤثری در سطوح منطقه-ای، ملی و حتی بین‌المللی ایفا نماید. این در حالی است که اگر برنامه‌ریزی و طراحی صحیح و اندیشیده شده‌ای جهت جذب گردشگر و توسعه فضاهای گردشگری در منطقه انجام گیرد، توانایی تبدیل شدن به یک قطب قوی گردشگری در منطقه و کشور، از سوی این منطقه، وجود خواهد داشت؛ همچنین زمینه‌های جذب درآمد و اشتغال‌زایی نیز برای ساکنان این شهر بیش از پیش مهیا خواهد شد و از این طریق اوضاع اقتصادی و فرهنگی منطقه بهبود خواهد یافت. چرا که توسعه گردشگری می‌تواند مناطق دارای استعداد و قابلیت را از انزوای جغرافیایی و اقتصادی خارج نماید و تحرک چشم‌گیری در بنیان‌های اقتصادی منطقه به وجود آورد. شایان ذکر است که توسعه فعالیت گردشگری تنها به دستاوردهای اقتصادی محدود نمی‌شود، بلکه پیامدهای اجتماعی و فرهنگی آن نیز حائز اهمیت است.

طبیعت کم نظیر دورود در استان لرستان از نمونه‌های بارز می‌باشد. با شناسایی قابلیت‌ها و پتانسیلها و رفع کمبودها و تبلیغات مناسب می‌توان شاهد جذب گردشگردان به این مناطق بود. بر اساس پژوهش مورد نظر، جاذبه‌های این منطقه شامل: چشم‌اندازهای منطقه، آب‌هوای منطقه، چشمه‌های منطقه و... می‌باشد و دافعه‌های این منطقه شامل: عدم وجود پارکینگ، سرویس بهداشتی کافی، جاده مناسب، عدم توجه برنامه‌ریزان و... می‌اشد.

در یک جمع‌بندی نهایی می‌توان نتیجه گرفت که در این زمینه دولت یا بخش خصوصی با برنامه جامع و کامل به مطالعه منطقه با توجه به پتانسیل‌های موجود پردازد و با لحاظ کردن اصول زیربنایی توسعه پایدار در جهت رفع کمبودهای تک تک مناطق طبیعی اقدام کند تا اول شاهد رفع مسائل این منطقه و دوم حفظ این میراث ملی برای نسل‌های بعدی باشیم.

راهبردها و پیشنهادات:

راهبردهای تهاجمی / رقابتی (SO)

- این راهبردها بر نقاط قوت درونی و فرصتهای بیرونی استوار می باشد:
- گسترش فرهنگ و انگیزه گردشگری با توجه به پتانسیل های گردشگری ایران
 - استفاده از نقاط گردشگری داخلی با توجه به وجود قطب های جمعیتی و دسترسی مناسب به این نقاط گردشگری مانند استفاده از پتانسیل های مناطق کوهستانی ایران در استفاده ورزش های اسکی، کوهنوردی، راهپیمایی.
 - برنامه ریزی برای جذب سرمایه گذاران خصوصی با توجه به پتانسیل های موجود در منطقه و موقعیت مناسب آنها نسبت به قطب های جمعیتی
 - حفظ و نگهداری محیط زیست و جلوگیری از تخریب فضاهای بکر اکوتوریستی منطقه
 - توجه به مشارکت مردمی در برنامه ریزی گردشگری پایدار منطقه و همچنین توجه به نظرات و پیشنهادات گردشگران در برنامه ریزی ها

راهبردهای تنوع (ST)

- در این راهبردها که بر نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی متمرکز می باشد
- برنامه ریزی جهت گسترش و توسعه تاسیسات و خدمات اقامتی و رفاهی در شهرستان جهت استفاده بهتر از طبیعت زیبا و منحصر به فرد به همراه فضای باغات و رودخانه در شهرستان
 - آموزش نیروهای متخصص و آموزش دیده در رابطه با صنعت گردشگری با توجه به وضعیت مناسب و جاذبه گردشگری شهرستان
 - ترغیب به سرمایه گذاری بخش خصوصی و مردمی در بخش صنعت گردشگری شهرستان دورود با توجه به مستعد بودن و آماده بودن منطقه جهت سرمایه گذاری و برنامه ریزی توریسم به عنوان قطب مهم گردشگری در کنار شهر اصفهان
 - تغییر نگاه از یک نگاه صرفاً زیست محیطی به گردشگری بعضی از مناطق طبیعی شهرستان و برنامه ریزی برای چندین هزار گردشگر در طول سال ایجاد

و گسترش ارگانهای امنیتی مانند پاسگاه انتظامی در مناطق با پتانسیل بالای گردشگری، جهت نظم و انضباط اجتماعی و امنیت

راهبردهای بازنگری (WO)

در راهبردهای بازنگری ضمن اینکه بر نقاط ضعف درونی تأکید می‌کند سعی بر بهره‌گیری از فرصتهای بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف و مانع‌های درونی می‌شود:

- افزایش انگیزه برای مسافرت و تفریح در منطقه مورد مطالعه با گسترش تسهیلات و تجهیزات اقامتی و رفاهی در شهرستان
- آموزش نیروهای متخصص و آموزش دیده در رابطه با این صنعت با استفاده از تجربیات قطب‌های بزرگ جمعیتی در نزدیکی این شهرستان از جمله اصفهان و خرم‌آباد و بروجرد
- برنامه ریزی مجدد در جهت شناسایی منابع و استعدادهای اکولوژی منطقه مورد مطالعه و برنامه ریزی برای توسعه پایدار آنها
- بازنگری در جذب نیروهای باتجربه و متخصص در مجاورت با این مناطق
- بهسازی و نوسازی توانهای اکولوژی منطقه مورد مطالعه
- برنامه ریزی برای توزیع مناسب گردشگران در فصول مختلف سال

منابع

- ۱- امین بیدختی، علی اکبر زرگری، سید حسین و نظری، ماشالله (۱۳۸۹)، آمیخته بازاریابی راهب‌دی در صنعت گردشگری، مجله مطالعات مدیریت راهب‌دی، شماره ۳ ص ۶۸-۴۹
- ۲- بیرانوند، اسماعیل (۱۳۸۷): تحلیل فضایی جاذبه‌های اکوتوریسم نمونه موردی: شهرستان خرم‌آباد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیای دانشگاه اصفهان
- ۳- پاپلی یزدی، محمد حسین و مهدی سقایی (۱۳۸۵): گردشگری (ماهیت و مفاهیم). چاپ اول. انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. تهران
- ۴- رضوانی، علی اصغر (۱۳۸۰)، نقش اکوتوریسم در حفاظت محیط زیست، مجله محیط‌شناسی، شماره ۳۱.

- ۵- رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۷): توسعه گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار، انتشارات دانشگاه تهران
- ۶- زاهدی، شمس السادات، ۱۳۸۲: چالشهای توسعه پایدار از منظر اکوتوریسم، نشریه مدرس دانشگاه تربیت مدرس، شماره ۳، تهران.
- ۷- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۵)، مبانی اکوتوریسم (با تأکید بر محیط زیست)، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی
- ۸- زنگی آبادی، علی (۱۳۸۶)، شناخت پتانسیل های گردشگری بخش باغباداران و برنامه ریزی توسعه آن، شهرداریها، شماره ۷۸.
- ۹- سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان لرستان (۱۳۸۷)، مطالعات امکان سنجی
- ۱۰- ضرابی، اصغر، رخشانی نسب، حمیدرضا و محمد آقا زیارتی فراهانی (۱۳۸۵)، سطح بندی و برنامه ریزی توسعه فضایی توان های اکوتوریسم استان سیستان و بلوچستان، مجموعه مقالات اولین همایش جغرافیا و قرن ۲۱، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد
- ۱۱- علیزاده، کتابون (۱۳۸۲): اثرات حضور گردشگران بر منابع زیست محیطی، پژوهشهای جغرافیایی، شماره ۴۴
- ۱۲- کاظمی، مهدی (۱۳۸۵)، مدیریت گردشگری، چاپ اول، نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران.
- ۱۳- محلاتی، صلاح الدین (۱۳۸۰): درآمدی بر جهانگردی، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی تهران
- ۱۴- منشی زاده، رحمت الله (۱۳۷۶)، جهانگردی، چاپ اول، انتشارات منشی، تهران
- ۱۵- منصور، علی (۱۳۷۶)، تحلیل جغرافیایی جاذبه های توریستی شهرستان کازرون، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیای انسانی مطالعات ناحیه ای، دانشگاه اصفهان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا
- ۱۶- مهدوی، داود، ۱۳۸۳، راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT، دهستان لوسان کوچک، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی، تهران.
- ۱۷- میرکتولی، جعفر و راضیه مصدق (۱۳۸۹)، بررسی وضعیت گردشگری روستایی و نقش آن در رونق صنایع دستی مورد دهستان استرآباد جنوبی، شهرستان گرگان، مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال دوم، شماره هفتم، صص ۱۵۴-۱۳۷.
- ۱۸- ناصرپور، نادر (۱۳۸۲): ارزیابی موانع توسعه صنعت گردشگری در استان لرستان، «فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی»، شماره ۲۸.

۱۹- نصیری زاده، حمید رضا و توتونچی، جلیل (۱۳۸۲)، "جهانگردی و اشتغال". سمینار بررسی سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه جهانگردی در جمهوری اسلامی ایران، تهران: سازمان ایران گردی و جهانگردی.

۲۰- وای. گئی، چاگ و همکاران، ۱۳۷۷، جهانگردی و چشم انداز جامع، ترجمه علی پاریسیان و محمد اعرابی، انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی، چاپ اول، تهران.

21-Adam Blake, Jorge Saba Arbache, M. Thea Sinclair, Vladimír Teles(2008), Tourism and poverty relief, Annals of Tourism Research, Volume 35, Issue 1, January 2008, Pages 107-126.

22 -Altınay Mehmet, Hussain Kashif (2005): Sustainable tourism development: a case study of North Cyprus, International Journal of Contemporary Hospitality Management», Volume:17 Issue:3 pp:272 – 280

23- Goodwin, H(1996), "In pursuit of Ecotourism", Biodiversity and conservation. 5(3),277-291

24- Horn-Haacke.L.(2001), Usig SOWT for project Team Planig Sessions, PN.3.

25- Sharpley, richard and vassb, adrian (2006), Tourism, farming and diversification: an attitudinal study, tourism management, Volume 27, 1040–1052.

26-Sinclair Donald (2003), Developing indigenous tourism: challenges for the Guianas, International Journal of Contemporary Hospitality Management»; Volume: 15 Issue: 3; pp: 140-146

27- Zahedi,SH(2004): Ecological understading: a prerequisite of sustainable ecotourism. Department of Managmet, Allameh Tabataba, University, Iran.